

TƏCAVÜZ

(Azərbaycan xalqına qarşı qanlı cinayət)

Bibliografik göstərici

BAKI 2012

1990-ci il yanvarın 20-də saat 00.20-də Azərbaycan SSR-nin Ali Sovetinin razılığı olmadan sayca 20 milyondan çox olan, SSRİ-nin başqa regionlarından gəlmiş Sovet Qoşunları Bakı şəhərinə soxuldular. Bununla da SSRİ-nin və Azərbaycan SSR-nin konstitusiyaları tam kobudcasına və vəhşiliklə pozulmuş oldu.

Nəticədə 170 nəfər həlak olan , 400-ə yaxın yaralananlar oldu. Bunların içində asudə insanlar: gənclər, uşaqlar, qocalar və qadınlar, polis və hərbi qulluqçular da var idi.

Şəhərə ordunun girməsi və fəvqəladə vəziyyətin elan edilməsi, SSRİ Ali Sovetinin 19 yanvar 1990-ci il tarixli qərarı və Qorbaçovun imzasi ilə olmuşdur. Bu akta SSR-i Ali Sovetinin razılığı yalnız ordu şəhərə girəndən 7 saat sonra elan edilmişdir.

Ordunun girməsilə Bakıda və bütün Azərbaycanda adi camaata qarşı görünməmiş cinayətlər başlandı. Helsinki və Vyana razılıqlarına qol çəkmiş bir hökumətdə insan hüquqları görünməmiş dərəcədə pozuldu.

Bakının zəbt olunması DİN-nin, DTK-nin və müntəzəm Sovet ordusunun hissələrilə müdafiə naziri Yazovun komandanlığı altında həyata keçirildi. Heç bir xəbərdarlıq edilmədən şəhərin mərkəzində, kənarlarında milliyətindən, yaşından, cinsindən asılı olmayaraq sülhpərvər insanlara atəşlər açıldı. Hətta qadağan olunmuş silahlardan, güllələrdən də istifadə olunurdu. Hamıya məlumdur ki, güllə milliyət tanımır. Bu fəlakətli gecə əsgərlər yaralılara qarşı da mərhəməti unudaraq, xəstəxanalarda işıqları söndürdülər, “təcili yardım” maşınlarına atəş açırdılar, ağır yaralıları yerindəcə qətlə yetirirdilər. Hətta öz vəhşiliklərinin izini itirmək üçün meyitləri yandırır, gizlədirdilər. Məhz buna görə də respublikada yüzlərlə adamlar itmiş hesab olunurlar.

Yanvarın 20-də bu vəhşiliklərə Bakı Ali Hərbi məktəbinin milliyətcə müxtəlif bir neçə yüz nəfər kursantları etiraz əlaməti bildirdilər və Salyan kazarmasında olan hərbi sursat anbarının bir hissəsini ələ aldılar. Bundan başqa meyitlərin və yaralıların

dənizlə başqa yerə aparılmasını eşidən 50-ə yaxın mülki gəmilər və neft tankerləri Bakı buxtasını dövrəyə aldılar və onlar ara-sıra Sovet Ordusunun hərbi gəmiləri tərəfindən atəşə məruz qalırdılar.

Şəhər cəbhə xəttini xatırladırdı. İki milyonluq şəhərin, harada ki, neft, qaz istehsal olunur üstündə raketlə silahlanmış hərbi vertolyotlar fırlanırdı. Bütün ərzaq anbarlarını ələ alaraq, dükanlara aparmağı qadağan edirdilər. Dərmanların çatışmamazlığından (Moskva dərmanların gətirilməsinə imkan vermirdi) yaralılar ölürdü.

1990-ci il yanvarın 22-də Sovet Hərbçilərinin binaların başında yerləşdirdiyi pulemyotların ağızı altında günahsız güllələnmiş qurbanları 1,5 milyona yaxın xalq axırınıcı yola saldı. Bakı öz oğlan və qızları: azərbaycanlıları, rusları, yəhudiləri və başqa millətlərin nümayəndələri ilə vidalaşırdı. Dağüstü parkda “Şəhidlər xiyabanı” yerləşir. Burada Azərbaycanın azadlığı uğrunda öz canlarını qəhrəmancasına qurban vermiş oğlan və qızlarımızın qəbirləri yerləşir. Şəhidlər Xiyabanına bütün Azərbaycan xalqı səcdə edir.

Hər il yanvarın 20-də Azərbaycan xalqı keçmiş SSRİ başçılarının: Qorbaçovun, Yazovun, Bakatinin, Primakovun, Kryuçkovun və Vezirovun sayəsində qəhrəmancasına şəhid olmuş vətəndaşlarımızın xatirəsini yad edir.

Istintaq komissiyasının verdiyi məlumata görə bu əməliyyatda 20 min hərbiçilər, yüzlərlə tanklar və başqa zirehli hərbi texnika, hərbi-nəqliyyat təyyarələri və bir neçə növ (HHQ, DİN, DTR) hərbi hissələrin hərbiçiləri iştirak etmişlər.

20 января 1990 года - день вошедший в историю борьбы за свободу и территориальную целостность Азербайджана как страница "героизма", боевых частей советской армии, направленных против широких народных масс,

вышедших на улицы и площади Баку, чтобы выразить протест агрессивным действиям Армении, которая выдвигала территориальные претензии к нашей стране, против оказываемого ей со стороны руководства бывшего СССР покровительства, привело к невиданной трагедии в Азербайджане. В те трагические дни доблестные сыны и дочери Родины, для которых свобода, честь и достоинство страны и народа были превыше всего, пожертвовали собственными жизнями и возвысились до вершины шехидства.

Приведшая к большим потерям и истреблению безвинных людей, трагедия 20 Января продемонстрировала боевитость, непреклонность и гордость нашего народа, который, не стерпев предательской по отношению к Азербайджану политики руководства преступной империи во главе с Горбачевым, стремился к свободе и независимости. Именно в результате этого мы обрели независимость, о которой мечтали многие годы, и наша страна добилась суверенитета. Несмотря на то, что после тех кровавых событий прошло несколько лет, наш народ всегда помнит ту страшную ночь и выражает свое глубокое презрение, учинившим эту трагедию. Наша республика ежегодно широко отмечает день трагедии 20 Января, которая увековечена в кровавой памяти нашего народа, как День всенародной скорби.

Bibliografiya

- **Prezident Administrasiyası rəhbərinin sərəncamı ilə "20 Yanvar faciəsinin iyirmi ikinci ildönümünün keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər planı" təsdiq edilmişdir / AzərTac // Azərbaycan. - 2012.-1 yanvar. - № 1. - S. 1.**
- **Cəfərli, Rəşad. Tarixin qan yaddaşı : 20 Yanvar faciəsindən 22 il keçir / R. Cəfərli // Azərbaycan. - 2012.-13 yanvar. - № 8. - S. 3.**
- **Cəfərli, Rəşad. Qanlı 20 yanvar faciəsi / R. Cəfərli ; Tarixin qan yaddaşı : 20 yanvar faciəsindən 22 il keçir // Azərbaycan. - 2012.-14 yanvar. - № 9. - S. 2. ; N10. - S.**
- **20 Yanvar xalqımızın qəhrəmanlıq tarixidir // Yeni Azərbaycan. - 2012.-14 yanvar. - № 007. - S. 3.**
- **Cümşüdlü, Firudin. Qanlı Yanvar faciəsi imperiyanın süqutunu sürətləndirdi / F. Cümşüdlü // Xalq qəzeti. - 2012.-15 yanvar. - № 10. - S. 3.**
- **Cəbiyev , Qafar. 20 Yanvar faciəsi : səbəblər, nəticələr / Q. Cəbiyev // Xalq qəzeti. - 2012.-17 yanvar. - № 11. - S. 5.**

- **İnsanlığa qarşı qanlı cinayət / Tarixin qan yaddaşı : 20 yanvar faciəsindən 22 il keçir // Azərbaycan. - 2012.-17 yanvar. - № 11. - S. 6.**
Tarixin qan yaddaşı : 20 yanvar faciəsindən 22 il keçir
- **Ismayılqızı, Xuraman. "Qanlı gecə - qanlı tarix" : 20 Yanvar faciəsindən bəhs edən kitab / X. İsmayılqızı. // İki sahil. - 2012.- 17 yanvar. - N 08. - S. 13.**
- **20 Yanvar - Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq salnaməsi // Yeni Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 011. - S. 6-7.**
- **20 Yanvar faciəsi ABŞ paytaxtında və ştatlarında da anılmışdır // Xalq qəzeti. - 2011.-22 yanvar. - N 15. - S. 7.**
- **Abbasov, İlham. Qanlı Yanvar faciəsi / İ. Abbasov // Respublika. - 2011.-18 yanvar. - N 12. - S. 5.**
- **Alişoğlu, Qismət. Qanlı yanvar hadisələrində gəmi kapitanlarımızın fədakarlığı / Q. Alişoğlu // Respublika. - 2011.- 22 yanvar. - N 15. - S. 10.**
- **Azərbaycanın insan hüquqları üzrə müvəkkili 20 Yanvar faciəsinin 21-ci ildönümü ilə əlaqədar bəyanat yaymışdır // Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S.**
- **Bayramlı, Əfəsnə. Müstəqilliyə gedən şanlı yolun qanlı gecəsi / Ə. Bayramlı // Xalq qəzeti. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 3.**
- **Bayramlı, Nardar. 20 Yanvar faciəsi insanlığa qarşı cinayətdir / N. Bayramlı // Yeni Azərbaycan. - 2010.-20 yanvar. - N 11. - S. 2.**
- Yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilatçılığı ilə 20 Yanvar faciəsinin 20-ci ildönümünə həsr olunmuş dəyirmi masa keçirilib
- **Bayramov, Rasim. Tarixin qan yaddaşı : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir / R. Bayramov // Azərbaycan. - 2011.-13 yanvar. - N 8. - S. 4.**
- **Bədəlov, Əliqismət. 20 yanvar faciəsi Azərbaycanın tarixinə həm kədərli hadisə, həm də fədakarlıq və qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olmuşdur / Ə. Bədəlov // Xalq qəzeti. - 2010.-15 yanvar. - N 10. - S. 4.**

- **Bədəlov , Əliqismət. Xlqımızın azadlıq mübarizəsinin qanlı səhifəsi / Ə. Bədəlov // Xalq qəzeti. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 1-4.**
- **Bir gün əvvəl : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir // Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 4. - (Tarixin qan yaddaşı)**
- **Cabbarov, Ələsgər. Haqqın közərən ocaqları... / Ə. Cabbarov // Xalq qəzeti. - 2010.-22 yanvar. - N 16. - S. 4.**
- **Cansail, Yeganə. Azadlıq salnaməsi : 1990-cı ilin Qanlı Yanvar olayları qan kinolentin yaddaşında / Y. Cansail // Mədəniyyət. - 2011.-19 yanvar. - N 4. - S. 10.**
- **Ceyhun. Təsviri sənətimizin əbədi mövzusu / Ceyhun // Mədəniyyət. - 2011.-19 yanvar. - N 4. - S. 8.**
- **Elmanoğlu S. Müstəqilliyə aparan şərəfli yol : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir: 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələrinə ilk siyasi-hüquqi qiymət məhz ulu öndər Heydər Əliyevin qətiyyəti sayəsində verildi / S. Elmanoğlu // Azərbaycan. - 2011.-14 yanvar. - N 9. - S. 5. - (Tarixin qan yaddaşı)**
- **Elmin E. İlham və Fərizənin son günü..."Son gün" rubrikası bu dəfə Azərbaycanın iki qəhrəmanına həsr olunub- İlham və Fərziyə / E. Elmin // Azadlıq. - 2011.-19 yanvar. - N 14. - S. 12.**
- **Elçin. 20 Yanvar - Şərəf Tariximiz / Elçin // Səs. - 2011.-22 yanvar. - N 12. - S. 8.**
- **Hacızadə, Asya. Qanlı Yanvar faciəsi qurbanlarının xatirəsi Azərbaycanın Moskvadakı səfirliyində ehtiramla yad edilmişdir / A. Hacızadə // Azərbaycan. - 2011.-22 yanvar. - N 15. - S. 4.**

- **Hacıyev, Əfqan. Xalqımızın şərəf və qəhrəmanlıq salnaməsi / Ə. Hacıyev // Respublika. - 2010.-15 yanvar. - N 9. - S. 5.**
- **Heydər Əliyevin qayıdışı Naxçıvanın xilas odu, 20 yanvar ilk şəhidləri Naxçıvan verdi // Respublika. - 2011.-19 yanvar. - N 13. - S. 5.**
- **Hüseynli, İxtiyar. Azərbaycan xalqının mənəvi ucalıq və dəyanət günü/ İ. Hüseynli // Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 3. - (Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə ilə müsahibə)**
- **Kamalqızı, Rəfiqə. Milli azadlıq mübarizəmizin şərəfli tarixi / R. Kamalqızı // Səs. - 2011.-19 yanvar. - N 10. - S. 6.**
- **Kəbutər. Ölməzlik Ruhu / Kəbutər // Yeni Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 011. - S. 10.**
- **Kədər birliyin təntənəsinə çevrilmişdi... : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir // Azərbaycan. - 2011.-18 yanvar. - N 12. - S. 7. - (Tarixin yaddaşı)**
- **Qafar, Telman. 21 il əvvəl bu günlər havadan barıt və qan qoxusu gəlirdi / T. Qafar // İki sahil. - 2011.-13 yanvar. - N 06. - S. 7.**
- **Qanlı yanvar faciəsinin 20-ci ildönümü ilə əlaqədar şəhidlər xiyabanına ümumxalq ziyarəti // Azərbaycan. - 2010.-21 yanvar. - N 15. - S. 1. - Qeyd: Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev şəhidlərin əziz xatirəsini yad etmişdir**
- **Qanlı Yanvar faciəsinin 21-ci ildönümü ilə əlqədar Şəhidlər xiyabanı ümumxalq ziyarəti // Azərbaycan. - 2011.-22 yanvar. - N 15. - S. 1. - Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev şəhidlərin əziz xatirəsini yad etmişdir**

- **Qürur duyduğumuz məkan // Mədəniyyət. - 2011.-19 yanvar. - N 4. - S. 7. - Turizm şirkətləri Şəhidlər xiyabanını xarici qonaqlara belə təqdim edirlər**
- **Mehparə. "20 Yanvar qəhrəmanlıq günü kimi qeyd edilmişdir" / Mehparə // Mədəniyyət. - 2011.-19 yanvar. - N 4. - S. 5.**
- **Mehparə 20 Yanvar: qan yaddaşımız muzey ekspozisiyalarında / Mehparə // Mədəniyyət. - 2011.-19 yanvar. - N 4. - S. 9.**
- **Məhərrəmov, Təranə. Qanla yazılan şərəfli tarix / T. Məhərrəmov // Kaspi. - 2011.-20 yanvar. - N 011. - S. 9.**
- **Məmmədli, İlqar. 20 Yanvar neftçi şəhidləri / İ. Məmmədli // İki sahil. - 2011.-20 yanvar. - N 11. - S. 7.**
- **Məmmədov, Vaqif. 20 Yanvar faciəsi və Heydər Əliyev qətiyyəti / V. Məmmədov // İki sahil. - 2011.-15 yanvar. - N 08. - S. 12.**
- **Məmmədov, Xaqani. Vətənin azadlığı və müstəqilliyi uğrunda canlarını qurban edən şəhidlər / X. Məmmədov // Respublika. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 4. - (21 yaşlı 20 Yanvar)**
- **Məmmədov, Xaqani. Vətənin azadlığı və müstəqilliyi uğrunda canlarını qurban edən şəhidlər / X. Məmmədov // Respublika. - 2011.-22 yanvar. - N 15. - S. 6.**
- **Məmmədov, Xaqani. 20 Yanvar - Qan yaddaşımız / X. Məmmədov // Xalq qəzeti. - 2010.-17 yanvar. - N 12. - S. 4-5. - 20 Yanvar faciəsinə aparan hadisələrin xronologiyası**
- **Mustafa, Nazim. Tariximizin qanlı yanvar faciəsi / N. Mustafa // Respublika. - 2010.-20 yanvar. - N 13. - S. 1**

- **Nəcəfxanlı, Əli. Lənkəran: Şəhid ruhlarına ehtiram daimdir / Ə. Nəcəfxanlı // Xalq qəzeti. - 2011.-25 yanvar. - N 17. - S. 7.**
- **Nərimanoğlu, Məhəmməd. 20 Yanvardan Qarabağa gedən yol : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir / M. Nərimanoğlu // Azərbaycan. - 2011.-22 yanvar. - N 15. - S. 5. - (Tarixin qan yaddaşı)**
- **Nərimanoğlu, Məhəmməd. Xalqımızın qürur günü : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir / M. Nərimanoğlu // Azərbaycan. - 2011.-15 yanvar. - N 10. - S. 6. – (Tarixin qan yaddaşı)**
- **Piriyev, Qüdrət. Dağılan tifaq / Q. Piriyev // Xalq qəzeti. - 2011.-23 yanvar. - N 16. - S. 4. - Bu ailənin faciəsi 1990-cı il yanvarın 20-dən başladı**
- **Rzalı, Rəsmiyyə. Xalqın iradəsini qıra bilmədilər : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir / R. Rzalı // Azərbaycan. - 2011.-16 yanvar. - N 11. - S. 2. – (Tarixin qan yaddaşı)**
- **Rəsulov, Rövşən. Unudulmaz Qan Yaddaşı / R. Rəsulov // Səs. - 2011.-20 yanvar. - N 11. - S. 12.**
- **Sadiqov, Bəxtiyar. Müdhiş gecənin ibrət dərsləri / B. Sadiqov // Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 1-2.**
- **Sadiqov, Bəxtiyar. Tarixin qan yaddaşı 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir. Müdhiş gecənin ibrət dərsləri / B. Sadiqov // Azərbaycan. - 2011.-19 yanvar. - N 13. - S. 4.**
- **Səfərli, Bəşir. Qəhrəmanlıq dairəsi : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir / B. Səfərli // Azərbaycan. - 2011.-18 yanvar. - N 12. - S. 7. - (Tarixin qan yaddaşı)**

- **Sultanova, Ağanisə. Bir ovuc torpaq / A. Sultanova // Yeni Azərbaycan. - 2010.-16 yanvar. - N 9. - S. 11.**
- **Tapdıq, Rəfiqə. Tariximizin qanlı səhifəsi : 20 Yanvar faciəsindən 21 il ötür / R. Tapdıq //. - Səs. - 2011.-20yanvar.- N 11. - S. 5.**
- **Tağıyev, Anar. Şəhidlər xiyabanı Azərbaycan xalqının əbədi ziyarətgah yeridir / A. Tağıyev // Azərbaycan2010.-17 yanvar. - N 12. - S. 4. - 20 Yanvar faciəsindən 20 il keçir**
- **Türkoğlu, Aydın.Qərənfil qızılgülə, qızılgülü xəzana dönən Qara Yanvar / A. Türkoğlu // Azadlıq. - 2011.-23-24 yanvar. - N 17. - S. 6.**
- **Təhmirazqızı, Səadət. Unutmaq olarmı sizi, şəhidlər? / S. Təhmirazqızı // Mədəniyyət. - 2011.-19 yanvar. - N 4. - S. 12.**
- **Xəlilov, Rüstəm. Azərbaycan xalqının mübarizə əzmi imperyanı qorxuya salmışdı / R. Xəlilov // Xalq qəzeti. - 2011.-18 yanvar. - N 12. - S. 5.**
- **Xəlilov, Rüstəm. 20 yanvar-xalqımıza qarşı qanlı cinayət / R. Xəlilov // Xalq qəzeti. - 2010.-20 yanvar. - N 14. - S. 3.**
- **Xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsi // Azərbaycan. - 2010.-20 yanvar. - N 14. - S. 1. - 20 yanvar faciəsindən 20 il keçir**
- **Xəlilzadə, Flora. Qocalan dərdin ucalığında : 20 Yanvar faciəsindən 21 il keçir / F. Xəlilzadə // Azərbaycan. - 2011.-18 yanvar. - N 12. - S. 7. - (Tarixin qan yaddaşı)**
- **İlyasoğlu, Rauf. Şəhidlər unudulmur / R. İlyasoğlu // Respublika. - 2011.-23 yanvar. - N 016. - S. 6.**
- **İmanquluyev, Bahadır.Əcəl yallısı / B. İmanquliyev // Azərbaycan. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 4.**
- **Əhmədov, Teymur. Azadlıq hərəkatının mühüm mərhələsi / T. Əhmədov // Respublika. - 2011.-20 yanvar. - N 14. - S. 3.**

➤ Əliyev, Telman. 20 Yanvar - tariximizin qəhrəmanlıq səhifəsi : Qan yaddaşımız / T. Əliyev // Xalq qəzeti. - 2011.-14 yanvar. - N 09. - S. 5.

- Ucalıq rəmzi // İki sahil. - 2010.-20 yanvar. - N 11. - S. 5. - Qeyd: Xalqımız 1990-cı ilin 20 yanvarında hərbi, siyasi və mənəvi təcavüzə məruz qalsa da, özünün tarixi qəhrəmanlıq ənənəsinə sadıq olduğunu, bu yolda şəhid verməyi böyük şərəf saydığını dünyaya nümayiş etdirdi
- İlkin İ. 02 Yanvar - xalqın milli mücadilə və müstəqillik simvolu / İ. İlkin // Palitra. - 2010.-19 yanvar. - N 6. - S. 5.
- Vəfa, Zeynal. Vətən övladları şəhidlikləri ilə tarixdə silinməz izlər qoydular / Z. Vəfa // Azərbaycan. - 2010.-16 yanvar. - N 11. - S. 4. – (Tarixin qan yaddaşı)

На Русском языке

- Распоряжением руководителя Администрации Президента утвержден "План мероприятий по проведению двадцать второй годовщины трагедии 20 Января" / Azertag.com // Бакинский рабочий. - 2012.-1 января. - N 01. - С. 1.
- Посольство Азербайджана в Молдове совместно с Конгрессом азербайджанцев Молдовы провели мероприятие, посвященное 22-й годовщине трагедии 20 Января / Azertag.com // Бакинский рабочий. - 2012.-17 января. - N 09. - С. 3.
- В учебных заведениях страны почтут память жертв трагедии 20 Января // Бакинский рабочий. - 2012.-7 января. - N 03. - С. 6.
- В Дрездене пройдет мероприятие памяти жертв 20 Января : в Дрездене (Германия) состоится мероприятие памяти жертв трагических событий 20 Января 1990 года. // Бакинский рабочий. - 2012.- 11 января. - N 05. - С. 5.

- **Всенародное посещение Шехидляр хиябаны в связи с 21-й годовщиной Кровавой Январской трагедии // Бакинский рабочий. - 2011.-22 января. - N 13. - С. 1. - Президент Азербайджана**

Ильхам Алиев почтил светлую память шехидов.

- **Абдулгызы, Кямаля. Если не я, то кто? / К. Абдулгызы // Неделя. - 2011.-20 января. - N 3. - С. 8.**
- **Виновники трагедии 20 Января должны ответить перед законом // Вышка. - 2011.-20-27 января. - N 3. - С. 3.**
- **Гаджизаде, Ася. В посольстве Азербайджана в Москве почтена память жертв трагедии Кровавого Января /А.Гаджизаде // Бакинский рабочий. - 2011.-22 января. - N 13. - С. 4.**
- **Память о шехидах будет вечной // Вышка. - 2011.-20-27 января. - N 3. - С. 6.**
- **Партия "Ени Азербайджан" провела "Круглый стол", посвященный 20-й годовщине трагедии 20 января : Кровавый январь навсегда останется в народной памяти // Бакинский Рабочий. - 2010.-20 января. - N 12. - С. 5. - Памяти жертв трагедии**
- **Рзаев, Тимур. Город 21 год спустя / Т.Рзаев // Неделя. - 2011.-20 января. - N 3. - С. 5.**
- **Светлая память шехидам "Черного января" // Вышка. - 2010.-22 января. - N 3. -**
- **Уполномоченный по правам человека распространила заявление в связи с 21-й годовщиной трагедии 20 января // Бакинский рабочий. - 2011.-20 января. - N 12. - С. 3.**

Budur, bu faciənin 22-cu ildönümünü kədərlə qeyd edirik.
Xalqın azadlığı uğrunda bu faciəli gündə rəsmi hesablamalara görə,
133 nəfər şəhid olmuş, 744 nəfər yaralanmış, 400 nəfər isə itkin düşmüşdü.
Allah rəhmət etsin!

- **Abbasov Sabir Rzaqulu oğlu (1965)**
- **Abbasova Fəridə Nəriman qızı (1952)**
- **Abdullayev Eyyub Mahmud oğlu (1967)**
- **Abdullayev Tariyel Hacıbala oğlu (1965)**
- **Abdullayev Zahid Abdulla oğlu (1959)**
- **Abduyev Tariyel Oruc oğlu (1949)**
- **7. Ağahüseynov Ağahəsən Yarıq oğlu (1957)**
- **Ağahüseynov Nurəddin Aslan oğlu (1951)**
- **Ağaverdiyev Aslan Əlikram oğlu**
- **Allahverdiyev İlham Əjdər oğlu**
- **Allahverdiyev Ruslan Kamal oğlu (1967)**
- **Allahverdiyeva Fərizə Çoban qızı**
- **Alimov Ramiz Xaris oğlu**
- **Alməmmədov Teymur Yəhya oğlu (1972)**

- **Atakişiyev Bəhrüz Tofiq oğlu (1961)**
- **Atakişiyev Şakir Xandaş oğlu**
- **Babayev Fuad Yavər oğlu (1967)**
- **Babayev Rəhim Vaqif oğlu**
- **Babayeva Surəyya Lətif qızı (1913)**
- **Bağirov Baloğlan Həbib oğlu**
- **Bağirov Telman Malik oğlu (1960)**
- **Baxşəliyev Elçin Mirzə oğlu (1965)**
- **Baxşiyev Salman Babaxan oğlu (1949)**
- **Balahüseyn Mirqəzəb oğlu (1929)**
- **Bayramov Sahil Isabala oğlu**
- **Besantina Vera Lvovna (1973)**
- **Bədəlov Rövşən Seyfulla oğlu (1965)**
- **Boqdanov Valeri Zakir oğlu (1958)**
- **Bünyadzadə Ülvi Yusif oğlu (1969)**
- **Eminov Vəfadar Osman oğlu (1966)**
- **Əbülfət Mircamal Mirsaleh oğlu (1958)**
- **Əbülhəsənov İlqar Yusif oğlu (1967)**

- **Əzizov Habil Kommunar oğlu (1968)**
- **Ələkbərov Azər Nəsib oğlu**
- **Ələskərov Zaur Rasim oğlu (1969)**
- **Əliyev Bayram Mədəd oğlu (1950)**
- **Əliyev Xəlqan Yusif oğlu (1969)**
- **Əliyev Namiq Kamil oğlu**
- **Əliyev Rüstəm Şahveled oğlu**
- **Əliyev Zəbulla Xeyrulla oğlu (1946)**
- **Əliyev Zahid Bayram oğlu**
- **Əlizadə Faiq**
- **Əhmədov İlqar Hübət oğlu (1965)**
- **Əsədullayev Asif Kamal oğlu (1954)**
- **Əsgərov Novruz Faiq oğlu (1968)**
- **Əşrəfov Rəhman İsmixan oğlu (1955)**
- **Qarayev İlqar Əli oğlu (1959)**
- **Qasimov Abbas Mammad oğlu (1966)**
- **Qasimov Yusif Ibrahim oğlu (1948)**
- **Qayıbov Ələsgər Yusif oğlu**

- **Qeybullayev Elçin Suyəddin oğlu (1968)**
- **Qəniyev Mirzə Rzabala oğlu (1958)**
- **Qocamanov Əliyusif Bilal oğlu**
- **Quluyev Səxavət Balay oğlu (1940)**
- **Qurabov Tenghiz Məmməd oğlu (1965)**
- **Hacıyev Mübariz Məhəmməd oğlu (1952)**
- **Həmidov İzzət Atakişi oğlu (1930)**
- **Həsənov Əli Xudaverdi oğlu**
- **Həsənov Mehman İbrahim oğlu (1964)**
- **Həsənov Müzəffər Qəzənfər oğlu (1939)**
- **Həsənov Sahib Nəsib oğlu (1949)**
- **Həşimov İsrafil Ağababa oğlu**
- **Hüseynov Əlimərdan Abil oğlu (1962)**
- **Hüseynov Nəriman Vəli oğlu (1975)**
- **Hüseynov Rağib Məmməd oğlu**
- **İbrahimov İbrahim İsmayıl oğlu (1928)**
- **İbrahimov İlqar Rəşid oğlu (1976)**
- **İbrahimov Şöhrət Söhrab oğlu (1965)**
- **İmanov Elçin Beydulla oğlu (1967)**

- **İsayev Müşfiq Ağa Əli oğlu (1968)**
- **İsayev Fəxrəddin Xudu oğlu (1966)**
- **İsayev Rauf Sultanməcid oğlu**
- **İsmayılov Cavad Yunis oğlu**
- **İsmayılov Məmmədəli Novruz oğlu (1946)**
- **İsmayılov Rəşid İslam oğlu**
- **İsmayılov Tofiq Babaxan oğlu (1956)**
- **İsmayılov Yusif Talat oğlu (1958)**
- **İsrailov Ağanəzər Araz oğlu (1960)**
- **Cəfərov Əbülfəz Böyükağa oğlu (1964)**
- **Cavanşirov İlkin Zülqədər oğlu (1933)**
- **Kazımov Əflatun Həşim oğlu (1958)**
- **Kərimov Aleksandr Ramazan oğlu (1970)**
- **Kərimov İlqar İsa oğlu (1962)**
- **Kərimov Oqtay Eyvaz oğlu (1964)**
- **Kərimov Sehran Ağakərim oğlu (1961)**
- **Xanməmmədov Cəbrayıl Hüseynxan oğlu (1939)**
- **Xanmədov Baba Məhəmməd oğlu (1939)**
- **Xaritonov Vladimir Aleksandroviç (1949)**

- **Məmmədov Eldar Zeynal oğlu**
- **Məmmədov İbrahim Behbud oğlu (1961)**
- **Məmmədov İlham İslam oğlu (1951)**
- **Məmmədov Məmməd Yarməmməd oğlu (1959)**
- **Məmmədov Mehman Ağasəf oğlu (1957)**
- **Məmmədov Mirkamal Seyidqurban oğlu (1955)**
- **Məmmədov Mobil Bəşir oğlu (1937)**
- **Məmmədov Rəhim Vəliəğa oğlu (1969)**
- **Məmmədov Səxavət Heydər oğlu**
- **Məmmədov Şahin Zahid oğlu (1972)**
- **Məmmədov Vaqif Məmməd oğlu (1960)**
- **Məmmədov Vidadi Üzeyir oğlu (1949)**
- **Məmmədova Larisa Fərman qızı (1976)**
- **Məmmədova Svetlana (1939)**
- **Marxevka Aleksandr**
- **Meyerovich Yan (1955)**
- **Mirzəyev Azad Əliheydər oğlu (1961)**
- **Mirzəyev Elçin Hüseynqulu oğlu (1961)**

- **Mirzəyev Vaqif Səməd oğlu (1959)**
- **Mövludov Fuad Fərhad oğlu (1968)**
- **Muxtarov Rasim Mustafa oğlu**
- **Muradov Mehman Əsəd oğlu (1961)**
- **Mürsəgülöv İsmayıl Həsən oğlu (1939)**
- **Mustafayev Mahir Vaqif oğlu (1968)**
- **Nəsibov Allahyar İskəndər oğlu**
- **Nəsirov Yanvar Şirəli oğlu (1957)**
- **Nikolayenko Alla Alekseyevna (1972)**
- **Nişenko Andrey Alekseyevich (1972)**
- **Orucov Şəmsəddin Əbülhəsən oğlu**
- **Poladi Saleh Əliqulu oğlu (1968)**
- **Rəhmanov İslam Oqtay oğlu (1968)**
- **Rüstəmov Rövşən Məmməd oğlu**
- **Rzayev Azad Allahverdi oğlu**
- **Sadiqov Yusif Allahverdi oğlu (1964)**
- **Səfərov Bafadar Ağamirzə oğlu (1923)**
- **Salahov Şərafəddin Müzəffər oğlu (1963)**

- **Semyonov Aleksandr Vladimirovich (1947)**
- **Şərifov Mürvət Rəhim oğlu (1932)**
- **Süleymanov Əli Yusif oğlu (1956)**
- **Tokarev Vladimir İvanoviç (1953)**
- **Tuktamişev Fərqat Şərifulla oğlu (1958)**
- **Yaqubov Nüsrət İsmayıl oğlu (1958)**
- **Yefimov Boris Vasilyeviç (1945)**
- **Yusupov Oleq Kərim oğlu**
- **Zulalov İsbəndiyar Adil oğlu (1963)**

Qeyd: bu siyahı tam deyil, çünki bu faciəli gündə şəhid olanlardan bəzilərinin şəxsiyyətlərini bu və ya digər səbəblərdən müəyyənləşdirmək mümkün olmayıb.

JANUARY 20, 1990 IS A SPECIAL DAY IN AZERBAIJAN'S HISTORY

January 20 is a very important day for Americans because that is the day every four years when the President is inaugurated. But it is also one of the most important, if not the most important, date in the history of Azerbaijan.

It was on Saturday, January 20, 1990, that 26,000 Soviet troops under orders from Mikhail Gorbachev invaded Baku, killed one hundred and forty innocent civilians, and set in motion the events which led to Azerbaijan's independence a year and a half later. The significance of the events in Baku on January 20, 1990, cannot be overestimated. Peaceful demonstrations had been taking place for several weeks in downtown Baku, protesting Soviet control of Azerbaijan and the arbitrary decisions (dictated by Moscow) of local communist officials.

In fact, Azerbaijan was the first of the former Soviet republics to mount a serious move toward independence, and it was the prospect of a breakup of the Soviet empire that prompted Gorbachev to send both armored troops and KGB officials to Baku. He succeeded temporarily in preventing independence, but he was unable to stop the quest for freedom, and, in fact, accelerated the process by enhancing nationalistic feelings among all Azerbaijani people.

It is interesting now, seven years later, to look back at those events and the world's reaction at the time. Gorbachev, of course, was something of a hero in the West because of his policies of glasnost and perestroikavv. But, in fact, Gobachev had no intention of breaking up the Soviet Union he merely wanted to «reform» communism to extend its life.

The Washington Post reported on January 21, 1990, that the situation in Azerbaijan had «presented Gorbachev with his 'gravest crisis' since taking power in March, 1985.» On January 23, The Washington Times reported that some Soviet experts warned, «that Azerbaijan could become Moscow's next Afghanistan, but some U.S. experts believe that it might become the Kremlin's Northern Ireland.»

Throughout the 70 years of Soviet reign, Moscow used ethnic differences and tensions to maintain internal control. Stalin was master of the divide and conquers game. He transplanted thousands of people of various ethnic backgrounds to either dilute their strength or to counter other ethnic groups. In Azerbaijan's case, he expelled several hundred thousands of Azerbaijanis from Armenia and gave a strip of land to Armenia that separated Azerbaijan from its region of Nakhichevan, both to internally divide Azerbaijanis and to prevent a direct link between Azerbaijan proper and Turkey.

In 1988, the ethnic conflict between Armenia and Azerbaijan began when ethnic Armenians in the Azerbaijani region of Nagorny Karabakh unilaterally declared their independence. While neither the Soviet Union nor any other nation gave recognition to this unilateral declaration of independence, reactionary forces used the conflict to keep Armenians and Azerbaijanis divided and, therefore, under tight Soviet control.

Soviet army and Spetsnaz troops fired indiscriminately at civilians, some of whom were merely watching events from their windows or the sidewalks. Ambulances carrying the wounded were fired upon. The Washington Post reported on January 22 that a Russian photographer told the Western reporters in Moscow, who were banned from travelling to Baku, that «Soviet soldiers fired at almost anything that moved in the early hours of their occupation.» Again in classic Soviet fashion, Soviet military authorities announced on January 23 that no one had been killed in Baku since the Saturday invasion, while at the same time more than one million Azerbaijanis gathered to mourn the dead who were buried in a park overlooking Baku, now known as the Martyr's Cemetery.

The West, fearful of undermining Gorbachev, was very circumspect in its reaction. The press reported on January 26 that President Bush said Gorbachev had done a «remarkable job» in handling the situation in Azerbaijan and that British Prime Minister Margaret Thatcher told the House of Commons she had «great sympathy» for Gorbachev as «he tries to keep his nation from unravelling.» The Washington Post reported on January 21 that the White House «expressed regret at the 'already heavy

loss of life' in Azerbaijan, and called 'upon all involved to act with restraint in the use of force and to show respect for the rule of law and the rights of individuals concerned.」

A more candid assessment of the West's reaction came in a January 21 Washington Post dispatch: «As ethnic strife and secessionist pressures buffet the Soviet Union, U.S. officials have been forced to acknowledge that the United States has a stake in President Mikhail Gorbachev's survival that now outweighs the old Cold War hope that the U.S. S. R. might fragment or fall apart.» What the West failed to comprehend was that the events in Baku that January seven years ago were for Azerbaijan no different from what happened in Budapest, Hungary, in 1956 and Prague, Czechoslovakia, in 1968.

While some in the West may have been fooled by Gorbachev's justifications, the Azerbaijani people were not fooled. They instinctively knew — as did the people of Hungary and Czechoslovakia — that what was happening was the destruction of their freedom. That's why thousands of Azerbaijanis surrounded Communist Party headquarters demanding the resignation of the republic's leadership. That's why thousands of Azerbaijanis in Turkey rallied near Turkey's border with Azerbaijan. That's why the Baku City Council demanded that Soviet troops be withdrawn. That's why even the Soviet legislature in Azerbaijan condemned the occupation as «unconstitutional» and threatened to call a referendum on secession unless Soviet troops were withdrawn within 48 hours. That's why there were reports of mutiny by Soviet Azerbaijani military cadets, and why Azerbaijani oil tankers blocked Soviet naval vessels from reaching the Baku harbor.

Despite a news blackout, hundreds of Azerbaijanis in Moscow used short-wave radios to listen to Voice of America and BBC to learn what was happening in Baku. Many of these Azerbaijanis gathered in Moscow seeking information and demanding explanations. At that point, on the day after the invasion, Azerbaijan's current President Heydar Aliyev — who was living in retirement in Moscow — made his first public appearance since his resignation from the Soviet Politburo and Government in 1987. He broke the information blockade in Moscow concerning the Soviet attack, and strongly urged international condemnation of the invasion.

Soviet troops were eventually withdrawn from Baku, but political control was maintained for almost another two years until Azerbaijan's parliament declared independence in October, 1991. Azerbaijan has maintained its independence for five years, despite lingering economic and social problems from the Soviet era, and despite the military occupation of 20 percent of Azerbaijan by Armenia. The Republic of Azerbaijan has a freely elected president and parliament, the beginnings of free market reforms led by the energy sector, and, most importantly, no foreign troops on its soil. Yes, January 20 is an important date in American political history. It symbolizes American democracy and freedom. By the same token, January 20 is perhaps the most important date in the history of the new Republic of Azerbaijan. For it was on that date that the citizens of Azerbaijan stood up to Soviet bullets and tanks; martyrs gave their lives to begin the struggle for freedom from communism and dictatorship. Indeed, January 20, 1990, in Baku, Azerbaijan, the fate of the Soviet empire was sealed, because it quickly became apparent that even the might of the Soviet military could not extinguish the hopes and dreams of a people seeking freedom and independence.

İstifadə edilən mənbələr

1. C.Cabbarlı adına Respublika Gənclər Kitabxanasının elektron kataloqu

2. İnternet resursları

<http://youtu.be/HTq9upcVBAU>

<http://www.ryl.az/>